

Nr 187.

Av herr **Lindhagen**, om *fullständig avrustning m. m.*

Den opinion bland stora lager av vårt folk om den fullständiga avrustningens önskvärdhet och ändamålsenlighet har ej kunnat undgå att under de gångna åren komma till uttryck även inom riksdagen vid behandlingen av anslagen till försvarsväsendet. Det är farligt, om en sådan opinion tystas ned. Detta synes så mycket mindre av förhållandena påkallat, som inom själva folkförbundet nu omsider framförts ett verkligt avrustningsförslag från en stormakt, vilken betyder mycket och vars avsikter tidigare väckt ständiga farhågor och stridiga tolkningar. Fjärde huvudtiteln bör med andra ord icke vid denna riksdag få antagas i sitt oförändrade skick utan att även nu ett ögonblick få spegla sig i sin förgängelse.

Det kan dessutom vara av intresse för svenska riksdagsmän att få taga del av det aktstycke, som presenterats för folkförbundet den 30 november 1927 i Genève. Den stora diskussionen därom inom förbundet upprullas den 15 mars. Det vore önskligt, att statsutskottet och riksdagen ej gingo till prövning av denna huvudtitel, förrän förenämnda diskussion i Genève ägt rum och resultatet kommit till vår kännedom.

Faran av att låta Tyskland jämte Österrike och Bulgarien fortfarande ensamma stå avrustade betonades redan vid förra riksdagen. Andra stater måste sluta upp vid deras sida för att ej denna vinst av världskriget skall förspillas.

Sovjetregeringens kritik av militärfrågans behandling inom folkförbundet är densamma som riktats mot den från pacifismens sida. Det vanliga förnuftet säger oss väl, att det måste förhålla sig på det sättet. Likaså bör det vara uppenbart, att det framlagda programmets reella innebörd är, såsom pacifismen ock framhållit, den enda utvägen, såvitt på militärfrågan beror, till ett varaktigt fredstillstånd.

Förslaget har emellertid även andra sidor. Knappast kan påstås, att sovjetdeklarationen såsom den förmenar framlagt alla på frågan inverkande faktorer. Frågan har också konsekvenser på andra för fredens tillblivelse grundläggande områden. Man kan väl säga, att folkförbundets militära och ekonomiska sanktioners upphävande blir en omedelbar faktisk följd av den ifrågasatta avrustningens genomförande. Däremot kommer att resa sig ett ofantligt förhinder uti en del maktens herradöme för närvarande mer eller mindre över främmande framför allt utomeuropeiska folk speciellt i Asien och Afrika. Såsom i min motion om revision om folkförbundets akt och interpellation om avrustningen anförts, bör man kunna

förstå, att dessa makter ej äro beredda att släppa sina fördelar. Enligt vad sovjetdeklarationen jämväl antyder beträffande alla medlemmarna i folkförbundet, önska nog de nyssnämnda staternas ledande personer och majoriteten bland befolkningen i sitt innersta icke avrustningen såsom varande en allt för stor självövertvinnelse för närvarande. Detta är mänskligt och säger oss tillika, att de av sovjet föreslagna fyra övergångsåren äro särskilt för sådana intressebetonade stater en alldeles för kort tid för att komma fram till en sådan övertvinnelse, om de nu överhuvud kunna det utan en föregående ny katastrof. Det flammande hatet mellan folken på Balkan reser likaledes hinder utan en samtidig revision av deras nationalitetsfrågor.

En huvudfråga är också en rättvis försörjning av den mängd människor, som bli brödlösa genom avrustningen.

Genom att sovjets förslag går till grunden av lösningarna uti en huvudpunkt, så upprullar den uppmärksamheten inom folkförbundet och regeringarna eller åtminstone hos folken på de övriga grundvalarna för en varaktig fred. Det bör bliva svårt hädanefter även för regeringsombuden i Genève att blunda för de tre återvändsgränderna i förbundets fredspolitik, om vilka i ovannämnda motion och interpellation förmäles. Deklarationen har också givit ett kraftigt handtag åt kravet på de icke intressebetonade staternas omedelbara avrustning och uppslutning till Tyskland, Österrike och Bulgarien utan avvaktan på den tidpunkt, då de andra staterna hunnit komma till rätta med sig själva.

Det hemställes alltså under åberopande av bifogade översättning av sovjetunionens deklaration,

1) att riksdagen i anledning av statsverkspropositionen om försvarsväsendet ville hos Kungl. Maj:t begära övervägande och förslag om genomförandet, i samråd med övriga skandinaviska länder, av en fullständig avrustning av dessa länder eller ock om en sådan avrustning av Sverige ensamt i anslutning till de redan avrustade länderna särskilt Tyskland;

2) att riksdagen ville uppskjuta prövningen av fjärde huvudtiteln och de i anledning av de väckta motionerna, till dess diskussionen den 15 mars över sovjetunionens avrustningsförslag hos folkförbundet ägt rum samt resultatet kommit till vår kännedom.

Stockholm den 21 januari 1928.

Carl Lindhagen.

Bilaga.**Sovjetdelegationens deklARATION**

i Genève den 30 november 1927.

Sovjetunionens regering hade icke kunnat deltaga uti arbetet under de tre föregående sessionerna med den förberedande kommissionen för konferensen om avrustning och har därför uppdragit åt sin delegation vid den förberedande kommissionens tredje session att avgiva en deklARATION, omfattande alla frågor, som äro förbundna med avrustningsproblemet:

I. Sovjetunionens regering håller före, såsom den för övrigt alltid har förklarat, att under en kapitalistisk styrelse finnes ingen anledning att föreställa sig, att man skulle kunna avlägsna militärkonflikternas orsaker. Militarismen är det kapitalistiska systemets naturliga och logiska konsekvens.

Genom sin egen tillväxt fördjupar den existerande motsatser. Den påskyndar och aktualiserar de latent konflikthanledningarna genom att oundvikligt omvandla dem till vapenkonflikter. Men alla länders folk, förblödda och utarmade av det imperialistiska världskriget 1914—1918, äro helt beredda att kämpa mot nya imperialistiska krig och garantera den internationella freden. Det är i själva verket denna sista omständighet, som tillåter Sovjetregeringen att antaga folkförbundets inbjudan till förmån för avrustningen. Den antager inbjudningen för att ådagalägga för hela världen sin internationella fredsvilja och för att på samma gång framvisa de kapitalistiska regeringarnas verkliga strävanden och önskningar beträffande avrustningen.

Ehuru världskriget har blivit kallat »det sista kriget», så är hela historien om de internationella förbindelserna efter kriget karakteriserad av en oavbruten och systematisk ökning av de kapitalistiska staternas militära rustningar och en gigantisk ökning av militarismens totala börda. Världen har hitintills icke sett något förverkligande, icke ens partiellt, av folkförbundets högtidliga löften, då det i sin verksamhet systematiskt undvikit att praktiskt sett framlägga avrustningsfrågan. Den förberedande kommissionens alla arbeten ha ända till denna dag varit av en rent dekorativ karaktär. Det förhåller sig så, att folkförbundet berörde frågan om den allmänna avrustningen endast år 1924. Sammankallandet av konferensen för allmän avrustning blev bestämd till den 1 maj 1925, men ända tills nu har avrustningsfrågan icke blott icke tagit ett enda steg framåt, utan till och med dagen för konferensen har icke kunnat bliva bestämd. Sedan 1920 sysselsätter sig folkförbundet ofruktbart med frågan om de militära budgeterna. Under dessa förhållanden har man anledning att tro, att folkförbundet och de kapitalistiska staterna isynnerhet sakna önskan att förverkliga någon avrustningspolitik. Detta faktum har funnit ett uttryck i själva arbetsmetoden, i sättet att låta avrustningsfrågorna alternera med frågorna om garantier, under det att man samtidigt gör ansträngningar att upprätta en förteckning in i de minsta detaljer över de faktorer, som bestämma ett lands militära styrka.

Då frågan framlägges på detta sätt, måste den framkalla oräkneliga och sterila diskussioner över vad man kallar ett lands kraftresurser för krigföring och bereda effektiv möjlighet att undgå det fundamentala och avgörande problemet beträffande konkreta åtgärder. Det lider intet tvivel, att då problemet framställs på detta sätt vid den nästa avrustningskonferensen

skall resultatet icke bliva någon minskning i de bestående rustningarna utan istället komma folkförbundets medlemmar att bevara för framtiden möjlighet att lagligen öka den.

Sovjetregeringen har systematiskt sökt framlägga avrustningsproblemet under dess konkreta synvinkel. Men dess ansträngningar i detta syfte hava strandat på det envetna motståndet från de andra staterna.

Sovjetregeringen är den enda regeringen, som i gärningar ådagalagt sin fredsvilja och sin vilja till avrustning. Den har dock icke varit inbjuden till konferensen i Washington åren 1921 och 1922, vilken var utlyst särskilt för frågorna om minskning i sjörustningarna. Förslaget om en allmän avrustning, som sovjetdelegationen framställde den 10 april 1922, blev avvisat av konferensens ledande personer.

Oaktat det ovannämnda motståndet har sovjetregeringen icke upphört med sina oavlåtliga ansträngningar i nämnda syfte. I december 1922 samman kallade sovjetregeringen i Moskva en konferens av representanter för randstaterna för att överlägga med dem problemet om en proportionell minskning av rustningarna. Sovjetregeringen medgav en avsevärd minskning av sina rustningar, ehuru en sådan åtgärd lämnade åsido flera stora makter, vilka i händelse av konflikt med sovjetunionens randstater alltid skulle vara beredda komma dem till hjälp i kraft av traktater eller annorledes. Vid nämnda konferens föreslog sovjetregeringen en konkret och rättmätig minskning av rustningarna, men denna plan blev också förkastad.

Oaktad den negativa uppfattning, som sovjetunionens regering intager till folkförbundets arbete, mottog den inbjudningen av den 12 december 1925 att delta i den blivande konferensen för avrustning. Den sovjet-schweiziska konflikten, som framkallades genom mordet på sovjetunionens diplomatiska representant M. Vorowski och mördarens frikännande av den schweiziska domstolen, berövade sovjetregeringen möjlighet att taga del i den förberedande kommissionens tidigare sammanträden. Då nu sovjetunionens regering sänder en delegation till den förberedande kommissionens fjärde sammanträde, så har åt denna delegation uppdragits att föreslå en plan till en allmän och fullständig avrustning.

II. Sovjetunionens delegation har erhållit i uppdrag av sin regering att föreslå fullständigt förstörande av alla militära anstalter till lands, sjöss och luften.

För att förverkliga detta föreslår sovjetunionens regering följande åtgärder:

a) alla land-, sjö- och luftstyrkor avväpnas, och förbud utfärdas att bilda dylika under någon som helst maskerad form;

b) alla vapen, all ammunition, alla medel i det kemiska kriget och alla andra rustnings- och förstörelseverktyg, som befinna sig i arméernas ägo eller i deras bruk, skola förstöras;

c) alla krigsfartyg och militäraeroplan förstöras;

d) inkallelserna till militär utbildning i armén eller i andra organisationer inställas och så väl militärtjänstplikten som den frivilliga och obligatoriska värnplikten avskaffas;

e) lagar stiftas, som förbjuda inkallandet av utbildade militärreserver;

f) fästningarna slopas och stödjepunkterna för sjö- och luftflottan förstöras;

g) speciella krigsföretag nedläggas och alla maskiner, som inom krigsindustrin användas för framställande av krigsförnödenheter, förstöras;

h) alla anslag för militära ändamål i statsbudgeterna och från olika föreningar skola strykas;

i) krigs-, marin- och luftdepartementen avskaffas, likaså generalstabers och militära ledningar, företag och institut av alla slag;

j) lagligt förbud utfärdas mot all slags militär propaganda och utbildning bland befolkningen såväl som varje militär uppfostran av ungdom genom statliga eller privata organisationer;

k) inga uppfinnarepatent för några slags vapen och förstörelsemedel få längre utställas, så att varje uppmuntran att göra dylika slags uppfinningar bortfaller;

l) lagar stiftas, enligt vilka en kränkning av ovannämnda bestämmelser betecknas som största förbrytelse mot staten;

m) alla regeringsåtgärder eller överenskommelser mellan regeringar, vilka stå i strid mot ovanstående bestämmelser, skola förklaras annullerade eller ändras i överensstämmelse därmed;

n) sovjetdelegationen har fullmakt att föreslå förverkligandet av ovanstående fullständiga avrustningsprogram omedelbart efter det motsvarande konvention trätt i kraft på det sätt, att alla åtgärder, som äro nödvändiga för krigsmaterialets förstörande, skola förverkligas inom ett år.

III. Sovjetregeringen tror, att den framlagda planen är den enklaste för åstadkommande av en total avrustning och den mest ändamålsenliga för fredens sak.

Om de kapitalistiska staterna skulle vägra att genast avskaffa de stående arméerna tror sig sovjetregeringen — ledd av en önskan att underlätta avslutandet av en praktisk överenskommelse av en fullkomlig avrustning — kunna föreslå följande:

Den fullständiga avrustningen genomföres av alla fördragsslutande stater samtidigt i på varandra följande etapper under en tidrymd av fyra år. Första etappen måste avslutas under loppet av år 1928. De genom militärbudgeternas avskaffande frigjorda medlen användas av varje stat efter eget gottfinnande, men uteslutande för främjande av industriell eller kulturell utveckling.

IV. För att försvara på alla sätt sin synpunkt kommer sovjetdelegationen att deltaga i alla överläggningar utan undantag, för så vitt det gäller praktiska åtgärder, som i realiteten leda till avrustning.

V. Delegationen förklarar, att sovjetregeringen helt och hållet ansluter sig till konventionen om förbud mot användande av kemiska och bakteriologiska medel för militära ändamål. I det sovjetregeringen förklarar sig beredd att genast underteckna denna konvention, vidhåller den likväl, att en mycket kort frist bör uppställas för dess ratifiering av alla stater.

För att garantera denna konventions efterlevande anser sovjetregeringen det för oundgängligt, att en arbetarnas kontroll upprättas över varje gren av den kemiska industrien, som med lätthet låter utnyttja sig för krigsändamål i de stater, där denna industri är utvecklad.

Efter att hava uppläst denna deklaration och dessa förslag tillade sovjetregeringens talesman:

Man skulle kunna säga, att vårt förslag till avrustning är utopiskt och icke verkställbart. Det är i själva verket det första, som söker att uppriktigt lösa problemet. Utan tvivel överensstämmer det icke med de stora staternas och affärsmännens politiska intresse. Men vi framlägga den enda lösningen av det uppställda problemet.

Jag har läst och studerat edra kommissioners och edra kommittéers rapporter. De utgöra en ogenomtränglig och obrukbar skog. Om grundvalen

för edra arbeten icke modifieras, skola ni bliva dömda till dussintals år av ett fäfängt arbete.

Emellertid, krigets fara hotar. Alla statsmän frukta den. Därför måste det också handlas genast. De stater, som vilja uppskov, ådraga sig ett tungt ansvar. Därför föreslår sovjetdelegationen följande resolution:

»Med hänsyn till att tillvaron av rustningar och deras påtagliga tendenser att ökas oundvikligen måste föra staterna till väpnade konflikter, vilka skulle rycka arbetarna och bönderna från deras fredliga produktiva arbeten och åstadkomma omätliga olyckor; och med hänsyn till att de väpnade krafterna utgöra ett medel, som de stora staterna begagna för att undertrycka de små folken och kolonialländerna; och i det konferensen erkänner, att endast det fullständiga upphävandet av alla rustningar bjuder den mest effektiva garanti och säkerhet och en tillräcklig underpant att förhindra kriget; så beslutar avrustningskonferensens förberedande kommission vid sitt fjärde sammanträde:

1) att genast börja utarbeta ett detaljerat utkast till överenskommelse om den allmänna avrustningen, varvid sovjetdelegationens förslag tagas som grundval;

2) att senast till mars 1928 sammankalla avrustningskonferensen för att diskutera och godkänna de under artikel 1 framlagda förslagen.»
